

Tips voor het bespreken en implementeren van omgangsregels¹

Het bespreken van omgangsregels met minderjarigen

1. Onderzoek samen wat 'normaal' is en wat 'over de grens'

Wat de een normaal vindt, kan voor de ander over de grens zijn. Je kunt zulke verschillen door jongeren zelf laten onderzoeken. Hieronder staan drie omgangsregels en bijbehorende vragen die je met jongeren kunt bespreken om te stimuleren dat zij zich deze regels eigen maken.

Ik accepteer en respecteer de ander zoals hij is en discrimineer niet. Iedereen telt mee binnen de organisatie.

- Hoe merk ik dat iemand respect voor me heeft?
- Hoe kan een ander dat aan mij merken?
- Welke woorden en gebaren gebruiken we daarbij?
- Hoe zou dat nog duidelijker kunnen?

Ik vecht niet, ik gebruik geen geweld, ik bedreig de ander niet, ik neem geen wapens mee.

- Welk 'geweld' gebruik ik om mijn zin te krijgen?
- Welk 'geweld' gebruiken anderen?
- Hoe kun je conflicten zonder geweld oplossen?
- Wat doe je als er wel geweld gebruikt wordt?

Ik kom niet ongewenst te dichtbij en raak de ander niet aan tegen zijn of haar wil.

- Wat vind ik normaal gedrag van anderen?
- Wat vinden anderen normaal gedrag van mij?
- Welke omgangsregels passen daarbij?

Daarnaast is het goed om met jongeren te bespreken hoe je anderen aanspreekt op hun gedrag. Gebruik daarvoor de volgende vragen:

- Wat doe je als iemand wel over de grens gaat?
- Door wie laat ik mij aanspreken en wie spreek ik aan?
- Wie moet dat niet wagen en bij wie waag ik het niet?
- Hoe zouden we aanspreken 'normaal' kunnen maken?

2. Laat jongeren eigen omgangsregels formuleren

Je kunt ook samen met kinderen/jongeren omgangsregels formuleren. Gebruik hierbij de voorbeeldregels als inspiratiebron. Zet de omgangsregels nadat er consensus over is op papier, laat ze ondertekenen door alle aanwezigen en geef iedereen een exemplaar mee.

3. Zet werk- of spelvormen in

Er zijn verschillende spelvormen om met kinderen/jongeren over grensoverschrijdend gedrag en gedragsregels te praten. Bijvoorbeeld:

- Stellingenspel 'Omgangsregels in de groep' (zie bijlage 4)
- Kringgesprek 'Zo zijn onze manieren' (zie bijlage 4)
- 'De Verleiding', te bestellen bij Jong Nederland (www.jongnederland.nl) en bij Steunpunt Scouting Gelderland (www.scouting gelderland.nl).

4. Ontwerp gezamenlijk afbeeldingen/pictogrammen

Ontwerp met een groepje jongeren pictogrammen die de regels weergeven en gebruik ze in voorlichtingsmateriaal.

5. Laat jongeren zelf slogans bedenken

Denk aan motto's als 'Geen geweld dan ben je een held' of de slogans zoals Loesje die verzint.

¹ Bronnen: www.ppsi.nl en www.schooleveiligheid.nl.

Het implementeren van omgangsregels

1. Maak een *folder of flyer* voor ouders, kinderen/jongeren en medewerkers over de omgangsregels

Zie voor voorbeeldfolders en een voorbeeldflyer bijlagen 17, 19, 20 en 21.

2. Maak omgangsregels kenbaar aan het *begin van het activiteitenjaar*

3. Maak de omgangsregels *zo zichtbaar mogelijk*

- Hang een regel groot uitgeschreven op, goed zichtbaar voor kinderen/jongeren, ouders en begeleiders. Elke week krijgt een andere regel extra aandacht.
- Gebruik visueel materiaal, bijvoorbeeld afbeeldingen van ongewenst of gewenst gedrag.
- Maak een poppenkastvoorstelling over de omgangsregels.
- Hang posters met wisselende slogans op zichtbare plekken in de school.
- Hang berichten rondom omgangsvormen op het prikbord.

4. Stel een *maandthema* in

Neem elke maand een onderdeel van de omgangsregels (bijvoorbeeld 'elkaar helpen') als uitgangspunt voor een serie activiteiten en besteed zo door het jaar heen continu aandacht aan de omgangsregels.

Het naleven van omgangsregels

1. Benoem *negatief én positief gedrag*

Voor een veilig klimaat binnen de vereniging moet je elkaar aan durven spreken.

Dat betekent: aanwijzen wat je hindert, wat niet volgens de afspraak is of waar je het niet mee eens bent ('Je zou stoppen met pesten, maar nu zie ik je toch weer ...'). Maar net zo goed is het van belang dat je prettig gedrag prijst, zegt wat je belangrijk vindt en waardeert ('Fijn dat jullie na die ruzie nu weer vriendinnen zijn.') Om elkaar wederzijds te kunnen 'aanspreken' op negatief gedrag is juist een cultuur nodig waarin ook veel aandacht is voor positief gedrag. Het bevestigen van positief gedrag werkt immers beter dan het afkraken van negatief gedrag.

2. Neem *pedagogische maatregelen als regels worden overschreden*

Bij grensoverschrijdingen zijn er maatregelen of straffen nodig, om te zorgen dat het ongewenste gedrag stopt, de rust en orde hersteld worden en het gedrag van de overtreder verandert. Denk aan maatregelen als:

- Kom even hier naast me staan tot je weer afgekoeld bent.
- Pak je spullen en kom hier vooraan zitten.
- Wegens het overtreden van de regel mag je een week niet komen.

Maatregelen werken meestal het beste als ze door de overtreder als zinvol worden ervaren. Dat bereik je door iemand 'mede-eigenaar' te maken van de maatregel: 'Hoe zou jij het probleem oplossen?'. Zoek samen naar oplossingen op het gebied van schuld erkennen, schade herstellen en het gedrag veranderen/bewust werken aan positiever gedrag.

Als er ernstiger feiten plaatsvinden, gaat het natuurlijk niet meer om pedagogisch handelen, maar is het doel alleen maar het veiliger maken van de organisatie. Zie hiervoor het modelmeldprotocol (bijlage 15).

